

А.І. Вдовиченко¹, акад. АТН України; **О.М. Соколов²**, канд. техн. наук

¹*Академия технологических наук Украины, просп. акад. Глушкова, 42,
г. Киев, 03680, Украина, e-mail: vdovichenkoai@gmail.com*

²*Институт сверхтвердых материалов им. В. Н. Бакуля НАН Украины, ул. Автозаводская, 2,
г. Киев, 04074, Украина, e-mail: ansok1953@gmail.com*

**ВИРОБНИЧНИК, УПРАВЛІНЕЦЬ І НАУКОВЕЦЬ ГЕОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ
(ДО 80-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ І 65-РІЧЧЯ ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАРТИНЕНКА ІВАНА ІВАНОВИЧА)**

В статті висвітлено трудовий шлях, виробнича та наукова діяльність відомого українського геолога, дійсного члена Академії технологічних наук України, кандидата технічних наук Мартиненка Івана Івановича та його внесок в становлення і розвиток геологічної галузі України.

Ключові слова: кандидат технічних наук І.І. Мартиненко, геологічна галузь, Спілка буровиків України

*Свята Українська Земля
Любов'ю й сонечком зігрітим
Собі народжує людей
Розумних і талановитих.
В. Данилко, геолог, поет*

Мартиненко І.І. народився в селі Кривець Маньківського району на Черкащині 11 квітня 1943 р. Його батько – учасник Другої світової війни, загинув у травні 1945 року. Мати

Іван Іванович Мартиненко (нар. 1943) – український геолог, дійсний член Академії технологічних наук України, кандидат технічних наук

до війни закінчила два курси геологічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, а після війни, закінчивши Київський геологорозвідувальний технікум, працювала геологом.

Свою трудову діяльність І.І. Мартиненко розпочав з 14 років, працюючи робітником під час літніх канікул у геологорозвідувальних партіях, які проводили сейсмозвідувальні роботи в Чернігівській та Сумській областях, а також на території Херсонщини і в Криму.

Після одержання атестату про середню освіту у 1959 році в Андріяшівській середній школі І.І. Мартиненко з відзнакою закінчив Київське технічне училище № 1 (1961 р.) за спеціальністю слюсар-ремонтник і деякий час працював на авіаційному заводі помічником конструктора в технологічній лабораторії з механізації та автоматизації виробничих процесів. Але приклад близьких, які працювали

в геології в багатьох регіонах країни, а також його певний досвід стали причиною, з якої молодий хлопець все ж пов'язав себе на все життя з геологією.

Навчаючись в Київському геологорозвідувальному технікумі на переддипломній практиці, він працював буровим майстром Південно-Якутської геологічної експедиції на розвідці Нерюнгрінського родовища кам'яного вугілля. Там отримав перший досвід буріння досить глибоких, понад п'ятисот метрів, свердловин.

а

б

в

Київський геологорозвідувальний технікум (Коледж геологорозвідувальних технологій): а – технікум в 1958 р. (кадр з кінофільму «Місто запалює вогні»); б – технікум в 1962 р. (кадр з кінофільму «Королева бензоколонки»); в – сучасний вигляд головного навчального корпусу коледжу

Після закінчення технікуму за спеціальністю «Техніка і технологія розвідувального буріння» (1964 р.) Мартиненко І.І. був направлений в Таджикицьке геологічне управління, де працював буровим майстром на розвідці родовищ золота і поліметалів. Отримав досвід на підземних гірничих роботах.

Строкову службу в армії пройшов в Україні в оперативно-тактичних ракетних військах від рядового, сержанта – командира відділення, молодшого лейтенанта – командира взводу.

Повернувшись після армії до Середньої Азії, працював на бурових і гірничих роботах. Йому випала честь розпочати буріння першої свердловини на розвідці першого корінного в Таджикистані золоторудного родовища «Шкільне», за що,

Золоторудне родовище «Шкільне» (Таджикистан)

поряд з іншими, був відзначений як першовідкривач.

Без відриву від виробництва закінчив геологічний факультет Таджицького державного університету за спеціальністю «Геологічна зйомка і пошуки родовищ корисних копалин» (1973).

Майже десятирічний етап отримання початкових геологічних знань, надбання умінь і практичного польового досвіду закінчився, і він повертається в Україну; розпочинається перший період його діяльності в Міністерстві геології УРСР (1969–1980).

Спочатку тривалий час працював на посадах інженера і старшого інженера відділу бурових і гірничих робіт. Деякий час навіть відпрацював на таких же посадах в Міністерстві водного господарства УРСР (1972 – 1973). Ці посади не вважались кабінетними. На той час геологічною галуззю керував П.Ф. Шпак, який сам постійно працював в польовому режимі і вимагав цього від підлеглих. Тому регулярне відвідування польових експедицій, партій, дільниць і бурових бригад було невід'ємною і обов'язковою складовою в роботі усіх працівників міністерства. Таким чином, міністерство володіло об'єктивним станом справ безпосередньо на місцях, і це давало можливість приймати оптимальні і виважені управлінські рішення. Інженери відділів постійно контролювали і аналізували техніко-економічні показники виконання геологічних завдань підпорядкованих підприємств, на підставі яких розробляли ефективні напрями удосконалення усього комплексу геологорозвідувального виробництва, у відповідності з якими і ставили завдання науковим установам.

Враховуючи досвід, високу кваліфікацію і сумлінність, Івана Івановича було призначено помічником Міністра. Цей період його діяльності (1975–1980) мав особливе значення.

Головним обов'язком помічника було допомагати Міністру керувати галуззю: розробляти плани роботи, організовувати заходи, готувати тези виступів, супроводжувати в поїздках, підтримувати зв'язки із різними органами та виконувати інші доручення.

Впродовж роботи І.І. Мартиненко мав поїздки та численні зустрічі з фахівцями різних напрямків функціонування геологічної галузі Радянського Союзу, як то республік Середньої Азії та Казахстану, Якутії та Чукотського краю тощо.

Він був членом делегації Міністерства геології СРСР на засіданні РЕВ з геології. Приймав активну участь в організації та проведенні конференції геологічної спільноти – членів Карпато-Балканської Геологічної Асоціації, а також в регіональних заходах Міжнародного Геологічного Конгресу.

Упродовж років І.І. Мартиненко очолював Науково-технічне геологічне товариство України (НТТГЕО).

Досвід управління галуззю, набутий під час цієї багатогранної діяльності, був неоцінним. Коли створились ідеальні умови для стрімкого кар'єрного зростання, Іван Іванович раптом відмовився від цього і вирішив зосередитись на науковій роботі, але обрав не наукову установу, а науково-дослідне виробництво, де працював на посадах головного інженера, начальника Дослідно-методичної партії нової техніки Державного геологічного підприємства «Північургеологія» (1980–1993 рр.).

За його керівництва і безпосередньої участі досліджували стан геологорозвідувальних технічних засобів та технологій, розробляли ефективні напрями їх удосконалення, що забезпечувало успішне проведення регіональних геологічних робіт, підготовку до промислового освоєння родовищ бурого вугілля в Дніпробасі, фосфоритів на Волині. І.І. Мартиненко брав активну участь в організації геологорозвідувальних робіт на золото, вуглеводневу сировину, підземні води тощо.

В цей період була розроблена, випробувана і впроваджена у промислових масштабах нова технологія розвідки буровугільних родовищ з використанням комплексів з гідротранспортом керну (КГК) [1]. Застосування такої технології при розвідці розсипних родовищ дозволило успішно захистити в ДКЗ СРСР запаси титану, використовуючи вперше в практиці геологорозвідувальних робіт лише буріння з гідротранспортом керну [2].

Проблема подолання ускладнень при бурінні свердловин в зонах тріщинуватих порід була вирішена за допомогою сумішей на бітумній основі, що не твердіють [3].

Результати експериментальних і теоретичних досліджень при вирішенні розглянутих вище проблем були узагальнені в дисертаційній роботі «Дослідження, розробка і впровадження технології ліквідації геологічних ускладнень тампонажними сумішами на бітумній основі» на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук, наукові положення якої були переконливо підтверджені виробничими випробуваннями. Дисертація була успішно захищена у 1990 р. [4].

За досягнення в розробці технічних засобів та технологій в геологічній галузі І.І. Мартиненко був нагороджений срібною медаллю учасника ВДНГ СРСР.

З 1993 р. розпочався наступний етап діяльності І.І. Мартиненка, який був пов'язаний з управлінням наукою і технологією геологічної галузі.

Він очолив Головне управління науки і технологій Державного комітету України по геології і використанню надр, а після його перетворення у Комітет України з питань геології та використання надр став заступником начальника Головного управління з використання надр.

Майже 10 років він розробляв і контролював реалізацію програм наукової діяльності галузі. Він безпосередньо координував виконання робіт із 40 науковими установами і підприємствами.

У зв'язку із постійними, не завжди ефективними реформами після 2000 р. назва посади Івана Івановича багато разів змінювалась, але суть залишалась одна – управління геологічним вивченням та раціональним використанням надр:

- 2000–2002 рр. – начальник відділу маркетингу та інвестиційної діяльності Департаменту геології та використання надр Міністерства екології та природних ресурсів;
- 2002–2004 рр. – заступник начальника Управління гідрогеології, екології та нормативного забезпечення робіт Державної геологічної служби;
- 2004–2005 рр. – заступник начальника Управління геології нафти та газу Державного комітету природних ресурсів;
- 2005–2008 рр. – заступник начальника Управління геології нафти, газу, рудних та нерудних корисних копалин Державної геологічної служби Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

Мартиненко І.І. безпосередньо брав участь у підготовці проекту Закону України «Про загальнодержавну програму розвитку мінеральної сировинної бази України на період до 2010 р.», а потім у її трансформації в Загальнодержавну програму розвитку мінеральної сировинної бази України на період до 2030 року, та у підготовці інших законів і підзаконних актів з питань надрокористування.

Перебуваючи на цих управлінських посадах, продовжував спільно із іншими фахівцями галузі плідну наукову діяльність з удосконалення технології розвідувального буріння. Розроблена нова змащувальна добавка до промивальних рідин [5], запропонована імпульсна технологія буріння [6], досліджено температурний режим при імпульсній промивці [7] та забійні фактори алмазного буріння [8]. У співавторстві із представниками галузевої і університетської науки був виданий підручник по промивальним рідинам у бурінні [9].

У 2008 р. у зв'язку із віковим обмеженням для державних службовців переведений на посаду заступника головного інженера Державного науково-виробничого підприємства «Державний інформаційний геологічний фонд України», але до нинішнього часу продовжує виконувати роботи з науково-технічного та технологічного супроводження геологорозвідувальних робіт, стандартизації та метрології, нормативного забезпечення та ліцензування надрокористування, забезпечує виконання державних завдань геологічної галузі.

Мартиненко І.І. найактивніший організатор постійно діючої Міжнародної конференції «Породоруйнівний і металообробний інструмент – техніка і технологія його виготовлення і використання».

Взяв участь у 21 конференції (1999–2019). Виступив із 18 доповідями на теми стану та перспектив розвитку геологічної галузі та мінерально-сировинної бази України [10], напрямів удосконалення технології бурових робіт [11] та питань законотворчості [12].

2005 р.

2006 р.

2007 р

2009 р.

2012 р.

2013 р.

Міжнародні конференції «Породоруйнівний і металообробний інструмент – техніка і технологія його виготовлення і використання» (селище Морське, АР Крим, Україна)

2014 р.

2015 р.

2016 р.

2018 р.

Міжнародні конференції «Породоруйнівний і металообробний інструмент – техніка і технологія його виготовлення і використання» (м. Трускавець)

І.І. Мартиненко не пропустив жодного засідання та інших заходів конференцій. У нього вистачало терпіння заслуховувати усі чисельні доповіді, вступати у дискусії. За його ініціативи в рішеннях конференцій вносилися важливі питання розвитку техніки та технології буріння в геологорозвідувальному виробництві. Це давало можливість зосереджувати увагу наукової спільноти на розв'язанні важливих проблем галузі.

Мартиненко І.І. є одним із засновників Спілки буровиків України. Довгий час був першим заступником голови правління.

2-й Міжнародний буровий форум, м. Київ, 24.10.2012 р.

3-й Міжнародний буровий форум «100 років направленому бурінню», м. Київ, 22.10.2013 р.

Пержаська конференція, присвячена пам'яті Л.С. Галецького, першовідкривача Пержаського родовища берилію (2018 р.)

IV з'їзд Союзу буровиків України (м. Київ, 18 жовтня 2023 р.)

Мартиненко І.І. активно підтримує зв'язки з викладацьким і студентським колективом Коледжу геологорозвідувальних технологій Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Неодноразово очолював Державну екзаменаційну комісію. Викладачі і випускники навчального закладу вдячні йому за практичні поради і настанови з актуальних питань буріння свердловин та функціонування підприємств геологічної галузі.

Мартиненко І. І. – академік академії технологічних наук України, автор 60 опублікованих наукових праць, 7 монографій, 17 патентів і винаходів.

Мартиненку І.І. присвоєно відзнаку – Почесний розвідник надр, він також нагороджений Золотою медаллю І ступеня та Золотим знаком Співки геологів України, галузевими медалями В.І. Луцицького, Л.І. Лутугіна, «За заслуги у розвитку бурової справи» тощо.

Підкреслюючи відповідальність і працездатність Мартиненка І.І., слід зазначити, що він на протязі багатьох років є беззмінним головою профспілкового комітету Держгеонадр, членом ЦК профспілки працівників геології, геодезії та картографії України.

A. Vdovychenko¹, O. Sokolov²

¹*Academy of Technological Sciences of Ukraine*

²*Bakul Institute for Superhard Materials NAS of Ukraine*

**MANUFACTURER, MANAGER AND SCIENTIST OF THE GEOLOGICAL SECTOR
(To the 80th anniversary of the birth and 65th anniversary of professional activity
of Ivan Martynenko)**

The article highlights the career, production and scientific activities of the famous Ukrainian geologist, full member of the Academy of Technological Sciences of Ukraine, Candidate of Technical Sciences Ivan Ivanovich Martynenko and his contribution to the formation and development of the geological industry of Ukraine.

Key words: *candidate of technical sciences I.I. Martynenko, geological industry, Ukrainian Association of Drillers*

Література

1. Мартыненко И.И., Музыка В.Н. Технология бурения КГК-100 бурюгольных месторождений. *Разведка и охрана недр*. 1985. № 7. С. 55–59.
2. Мартыненко И.И., Зайонц О.Л., Кутовой В.Н., Швайберов С.В. Разведка россыпей ильменита КГК-100. *Разведка и охрана недр*. 1991. № 7. С. 37–41.
3. Зайонц О.Л., Абрамчук А.Б., Мартыненко И.И. Тампонирующая смесь на битумной основе. *Разведка и охрана недр*. 1985. № 3. С. 55–58.
4. Мартыненко И.И. Исследование, разработка и внедрение технологии ликвидации геологических осложнений тампонирующими смесями на битумной основе: автореф. дисс. ... канд. техн. наук. Днепропетровск, 1990. 16 с.
5. Мартиненко І.І., Процишин В.Т., Вдовиченко А.І. Нова змашувальна добавка до промивних рідин для буріння геологорозвідувальних свердловин. *Мінеральні ресурси України*. 1997. № 3. С. 40 – 41.
6. Кожевников А.О., Гошовский С.В., Мартиненко І.І. Імпульсні технології буріння геологорозвідувальних свердловин. К.: УкрДГРІ, 2003. 208 с.
7. Дреус А.Ю., Кожевников А.О., Мартиненко І.І. Дослідження температурного режиму алмазної коронки при імпульсній промивці. *Вісник ДГУ*. 2005. № 12.
8. Кожевников А.А., Гошовский С.В., Мартиненко И.И., Бражененко А.М. Забойные факторы алмазного бурения геологоразведочных скважин – Днепроперовск: ЧП «Лира ЛТД», 2006. 264 с.
9. Гошовский С.В., Дудля Н.А., Мартиненко И.И. Промывочные жидкости в бурении. К.: УкрГГРИ, 2008. 453 с.
10. Мартыненко И.И. Новая программа развития минерально-сырьевого комплекса Украины – один из важнейших путей для деятельности ИСМ. *Породоразрушающий и металлообрабатывающий инструмент – техника и технология его изготовления и применения*. Сб. науч. тр. Вып. 14. К: ИСМ им. В.Н. Бакуля НАН Украины, 2012. С. 9–13.
11. Вдовиченко А.И., Мартыненко И.И. О создании твердосплавной повышенной эффективности коронки для колонкового бурения. *Породоразрушающий и металлообрабатывающий инструмент – техника и технология его изготовления и*

применения. Сб. науч. тр. Вып. 15. К.: ИСМ им. В.Н. Бакуля НАН Украины, 2012. С. 199–202.

12. Вдовиченко А.І., Мартиненко І.І. Про стан наукових обґрунтувань законотворчості в Україні та їхній вплив на якість формування та реалізацію державної політики в енергетичній сфері. *Породоразрушающий и металлообрабатывающий инструмент – техника и технология его изготовления и применения*. Сб. науч. тр. Вып. 21. К.: ИСМ им. В.Н. Бакуля НАН Украины, 2018. С. 63–69.

Надійшла 21.08.23

References

1. Martynenko, I.I., & Muzuka, V.N. (1985). Tekhnologhiiya bureniia KHK-100 burouholnykh mestorozhdenii [Technology of drilling KHK-100 lignite deposits]. *Razvedka i okhrana neдр – Exploration and protection of subsoil*, 7, 55–59 [in Russian].
2. Martynenko, I.I., Zaionts, O.L., Kutovoi, V.L., & Shvaiberov, S.V. (1991). Razvedka rossypei ilmenite KHK-100 [Exploration of ilmenite placers KHK-100]. *Razvedka i okhrana neдр – Exploration and protection of subsoil*, 7, 37–41 [in Russian].
3. Zaionts, O.L., Abramchuk A.B., Martynenko, I.I. (1985). Tamponiruiushchaia smes na bitumnoi osnovе [Bitumen-based tamping compound]. *Razvedka i okhrana neдр – Exploration and protection of subsoil*, 3, 55–58 [in Russian].
4. Martynenko, I.I. (1990). *Issledovanie, razrabotka i vnedrenie tekhnologii likvidatsii heolohicheskikh oslozhnenii tamponiruiushchimi smesiami na bitumnoi osnovе* [Research, development and implementation of technology for liquidation of geological complications with bitumen-based tamping mixtures]. [Extended abstract of candidate's thesis]. Dnepropetrovsk [in Russian].
5. Martynenko, I.I., Protchishin, V.T., & Vdovichenko, A.I. (1997). Nova zmashchuvalna dobavka do promyvnykh ridyn dlia burinnia heolohorozviduvalnykh sverdlovyn [New lubricant additive for drilling fluids for exploration wells]. *Mineralni resursy Ukrainy – Mineral resources of Ukraine*, 3, 40–41[in Ukrainian].
6. Kozhevnykov, A.O., Hoshovskyi, S.V., & Martynenko I.I. (2003). *Impulsni tekhnologii burinnia heolohorozviduvalnykh sverdlovyn – Pulse drilling technologies for exploration wells*. UkrDHRI [in Ukrainian].
7. Dreus A.IU., Kozhevnykov A.O., Martynenko I.I. (2005). Doslidzhennia temperaturnoho rezhymu almaznoi koronky pry impulsnii promyvtsi [Investigation of the temperature regime of a diamond crown during pulse washing]. *Visnyk DHU – Bulletin of the Dnipro State University*, 12 [in Ukrainian].
8. Kozhevnikov, A.A., Hoshovskii S.V., Martynenko Y.Y., & Brazhenenko A.M. (2006). *Zaboinye faktory almaznoho bureniia heolohorazvedochnykh skvazhin* [Stripping factors of diamond drilling of exploration wells]. ChP «Lyra LTD» [in Russian].
9. Hoshovskii, S.V., Dudlia, N.A., & Martynenko, Y.Y. (2008). *Promyvochnye zhidkosti v burenii* [Flushing fluids in drilling]. UkrHHRI [in Russian].
10. Martynenko I.I. (2012). Novaia prohramma razvitiia myneralno-syrevoho kompleksa Ukrainy – odin iz vazhneishikh putei dlia deiatelnosti ISM [The new program of development of the mineral and raw materials complex of Ukraine is one of the most important ways for ISM activities]. *Porodorazrushaiushchii i metalloobrabatyvaiushchii instrument – tekhnika i tekhnologiia ego izgotovleniia i primeneniia – Rock Destruction and MetalWorking Tools – Techniques and Technology of the Tool Production and Applications* (14nd Issue, p. 9–13). ISM im. V.N. Bakulia, NAN Ukrainy [in Russian].
11. Vdovichenko A.I., Martynenko I.I. (2012). O sozdanii tverdospavnoi povyshennoi effektivnosti koronki dlia kolonkovoho bureniia [On creation of a carbide-tipped high

efficiency core bit for core drilling]. *Porodorazrushaiushchii i metallobrabatyvaiushchii instrument – tekhnika i tekhnologiia ego izgotovleniia i primeneniia – Rock Destruction and MetalWorking Tools – Techniques and Technology of the Tool Production and Applications* (15nd Issue, p. 199–202). ISM im. V.N. Bakulia, NAN Ukrainy [in Russian].

12. Vdovychenko A.I., Martynenko I.I. Pro stan naukovykh obhruntuvan zakonotvorchosti v Ukraini ta yikhonii vplyv na yakist formuvannia ta realizatsiiu derzhavnoi polityky v enerhetychnii sferi [On the state of scientific substantiation of lawmaking in Ukraine and its impact on the quality of formulation and implementation of state policy in the energy sector]. *Porodorazrushaiushchii i metallobrabatyvaiushchii instrument – tekhnika i tekhnologiia ego izgotovleniia i primeneniia – Rock Destruction and MetalWorking Tools – Techniques and Technology of the Tool Production and Applications* (21nd Issue, p. 63–69). ISM im. V.N. Bakulia, NAN Ukrainy [in Ukrainian].

УДК 004.738.5-004.732-621.391

DOI: 10.33839/2708-731X-26-1-13-19

В. М. Кулаківський, канд. техн. наук; **О. М. Давидов**, **І. В. Скворцов**, інженери

Інститут надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля НАН України, вул. Автозаводська 2, 04074, м. Київ, e-mail: ivan@ism.kiev.ua

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОРТАЛІВ НАУКОВО-АКАДЕМІЧНОЇ УСТАНОВИ

Предметом дослідження статті є аналіз сучасних підходів до розробки інформаційних порталів наукового та академічного напрямків. У статті розглянуто сучасні вимоги до веб-порталів, наявний функціонал сайтів та порталів провідних наукових установ НАНУ, методики та програмне забезпечення, за допомогою яких розроблено ці портали. Запропоновані загальні рекомендації щодо модернізації існуючого веб-порталу ІНМ та його інтеграції з соціальними мережами, методи і засоби, за допомогою яких можна провести цю модернізацію.

Ключові слова: портал, комунікації, розповсюдження інформації, система керування контентом.

Постановка задачі

Історично, веб-сайт ІНМ було започатковано у 1998 році. Існуючу версію веб-порталу ІНМ було розроблено у 2008 році та модернізовано за допомогою самостійно створеної системи керування контентом у 2012 році [1]. Які питання повинен вирішувати веб-сайт наукової установи? Ці питання можна розділити на три глобальні напрямки – маркетинговий (розповсюдження інформації о наукових розробках установи), інформаційний (обмін інформацією між користувачами сайту) та іміджевий (створення позитивного іміджу установи). У кожному напрямку можна виділити деякі суб-напрямки, проте це не є важливим, бо ми зараз розглядаємо веб-портал з технічної точки зору та повинні оцінити, які саме технічні рішення потрібно використати для вирішення окреслених питань. Отже, для вирішення питань “маркетингу” нам необхідно максимально пришвидшити процес пошуку вже оприлюдненої наукової інформації та спростити процес внесення нової інформації – тобто, створити такі умови, щоб науковець з мінімальними навичками у веб-дизайні був у змозі сповістити про нову розробку або науковий семінар, що проводиться його відділом, розмістити анонс захисту дисертації, не звертаючись до адміністратора сайту. Для вирішення інформаційних питань необхідно забезпечити роботу електронної пошти та передбачити